ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 8ης Δεκεμβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-81/10 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 10 Φεβρουαρίου 2010,

France Télécom SA, με έδρα το Παρίσι (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τους S. Hautbourg, L. Olza Moreno και L. Godfroid, avocats,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή,** εκπροσωπούμενη από τους E. Gippini Fournier και D. Grespan, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

η **Γαλλική Δημοκρατία,** εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και J. Gstalter,

προσφεύγουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), E. Juhász και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen
γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 31ης Μαρτίου 2011,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η France Télécom SA (στο εξής: France Télécom) ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως που εξέδωσε το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [νυν Γενικό Δικαστήριο] στις 30 Νοεμβρίου 2009 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-427/04 και Τ-17/05, France και France Télécom κατά Επιτροπής (Συλλογή 2009, σ. ΙΙ-4315, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της νυν αναιρεσείουσας κατά της αποφάσεως 2005/709/ΕΚ της Επιτροπής, της 2ας Αυγούστου 2004, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της France Télécom (ΕΕ 2005, L 269, σ. 30, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

Το ιστορικό της διαφοράς

2 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ως ακολούθως το νομικό και πραγματικό πλαίσιο της διαφοράς που υποβλήθηκε στην κρίση του:

«[…]

2. Υπαγωγή της France Télécom στον φόρο επιτηδεύματος

Γενικό καθεστώς του φόρου επιτηδεύματος

16 Ο φόρος επιτηδεύματος αποτελεί φόρο επιβαλλόμενο βάσει τοπικών κριτηρίων, οι δε κανόνες του καθορίζονται από τον νόμο και είναι κωδικοποιημένοι στον γενικό φορολογικό κώδικα.

17 […] φόρος επιτηδεύματος οφείλεται ετησίως από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ασκούν συνήθως μη μισθωτή επαγγελματική δραστηριότητα την 1η Ιανουαρίου.

18 […] ο φόρος επιτηδεύματος καθορίζεται αναλόγως της φοροδοτικής ικανότητας των υποκειμένων στον φόρο αυτό, ικανότητας η οποία εκτιμάται σύμφωνα με οικονομικά κριτήρια βάσει των δραστηριοτήτων που οι υποκείμενοι ασκούν στην περιφέρεια του δικαιούχου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης.

19 Συνεπώς, ο φόρος επιτηδεύματος αποτελεί φόρο του οποίου η βάση δεν συνίσταται στο όφελος που αντλείται από την επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση διαφοράς, σε τμήμα της αξίας των συντελεστών παραγωγής —κεφαλαίου και εργασίας— που χρησιμοποιεί ο υποκείμενος στον φόρο σε κάθε τοπική περιφέρεια όπου επιβάλλεται η καταβολή του εν λόγω φόρου.

20 […] κατά τον χρόνο της επιβολής φόρου για τα έτη 1994 έως 2002, στην περίπτωση των νομικών προσώπων των υπαγομένων στον φόρο εισοδήματος εταιριών, η φορολογική βάση του φόρου επιτηδεύματος περιλάμβανε, αφενός, τη μισθωτική αξία των ενσώματων πάγιων στοιχείων του ενεργητικού τα οποία χρησιμοποίησε ο υποκείμενος στον φόρο για τις ανάγκες της επαγγελματικής του δραστηριότητας κατά την περίοδο αναφοράς και, αφετέρου, τμήμα των μισθών που αυτός κατέβαλε κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου αναφοράς.

21 […] η […] περίοδος αναφοράς είναι το προτελευταίο έτος που προηγείται του έτους επιβολής του φόρου, όταν το οικονομικό έτος συμπίπτει με το ημερολογιακό έτος, ή, όταν τούτο δεν συμβαίνει, το οικονομικό έτος που έληξε κατά τη διάρκεια του προτελευταίου έτους που προηγείται του έτους επιβολής του φόρου.

22 […] ο υποκείμενος στον φόρο υποχρεούται να καταβάλει φόρο επιτηδεύματος στην περιφέρεια κάθε δήμου όπου διαθέτει εγκαταστάσεις και χώρους, λόγω της μισθωτικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στους χώρους αυτούς ή αποτελούν παραρτήματα αυτών και λόγω των μισθών που καταβάλλονται στο προσωπικό.

[…]

Κανόνες που εφαρμόζονται στη France Télécom

Αρχή της υπαγωγής στους φόρους του κοινού δικαίου

25 Ο νόμος 90-568 [, της 2ας Ιουλίου 1990, σχετικά με την οργάνωση της δημόσιας υπηρεσίας των ταχυδρομείων και των τηλεπικοινωνιών [*JORF* (Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας) της 8ης Ιουλίου 1990, σ. 8069, στο εξής: νόμος 90-568], με τον οποίο συστάθηκαν η France Télécom […] και η La Poste, περιέχει […] ειδικές διατάξεις σχετικές με τη φορολογία.

26 […] με την επιφύλαξη [ορισμένων] εξαιρέσεων […], η France Télécom υπόκειται [καταρχήν] στους φόρους και στους δασμούς […] στους οποίους υπάγονται ιδιωτικές επιχειρήσεις επιδιδόμενες στις ίδιες δραστηριότητες.

Κατ' αποκοπή εισφορά

27 […] μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1994, η France Télécom υπαγόταν μόνον στους φόρους και δασμούς που επιβάρυναν στην πραγματικότητα το Δημόσιο. Κατά συνέπεια, η France Télécom δεν όφειλε να καταβάλει, μεταξύ άλλων, ούτε φόρο εισοδήματος εταιριών ούτε τοπικούς φόρους, στους οποίους περιλαμβάνεται και ο φόρος επιτηδεύματος. Αντιθέτως, για τα έτη 1991 έως 1993, η France Télécom έπρεπε να καταβάλει μια εισφορά καθοριζόμενη ετησίως από τον δημοσιονομικό νόμο, με ανώτατο όριο ένα ποσό του οποίου η βάση, προ αναπροσαρμογής, ισοδυναμούσε με το υπόλοιπο που προέκυπτε από τον επιμέρους προϋπολογισμό των τηλεπικοινωνιών που ήταν συνημμένος στον γενικό κρατικό προϋπολογισμό του έτους 1989 […].

Ειδικό καθεστώς φορολογήσεως

[…]

30 Ο [οφειλόμενος φόρος επιτηδεύματος], η φορολογική βάση του οποίου υπολογιζόταν βάσει των προβλεπόμενων στον γενικό φορολογικό κώδικα γενικών κανόνων […], καθοριζόταν μέσω της εφαρμογής ενός εθνικού σταθμισμένου μέσου συντελεστή ο οποίος προέκυπτε από τους συντελεστές που είχαν ψηφιστεί το προηγούμενο έτος από το σύνολο των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης […].

31 Επιπλέον, στη France Télécom [εφαρμοζόταν] συντελεστής 1,9 % αντί 8 % για τον υπολογισμό των εξόδων διαχείρισης, ήτοι του πρόσθετου ποσού που παρακρατούσε το Δημόσιο έναντι των δαπανών που συνεπάγονταν για τις φορολογικές αρχές η κατάρτιση πινάκων και η είσπραξη του φόρου επιτηδεύματος υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

32 Τα έσοδα από τον φόρο έπρεπε να καταβάλλονται στο Δημόσιο ή, για το τμήμα που υπερέβαινε το ποσό της καταβληθείσας για το έτος 1994 εισφοράς, αναπροσαρμοζόμενης ετησίως αναλόγως της διακυμάνσεως του δείκτη τιμών καταναλωτή, στο Fonds national de péréquation de la taxe professionnelle (Εθνικό ταμείο εξίσωσης του φόρου επιτηδεύματος) […].

[...]

3. Διοικητική διαδικασία

35 Στις 13 Μαρτίου 2001, η Association des collectivités territoriales pour le retour de la taxe professionnelle de France Télécom et de La Poste dans le droit commun

(Ένωση των τοπικών και περιφερειακών αρχών για την επιστροφή του φόρου επιτηδεύματος της France Télécom και της La Poste κατά το κοινό δίκαιο) υπέβαλε καταγγελία στην Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως συνιστούσε κρατική ενίσχυση ασύμβατη με την κοινή αγορά. Η καταγγέλλουσα επισήμανε, μεταξύ άλλων, την απώλεια εσόδων που συνεπαγόταν για ορισμένους δήμους η εφαρμογή εθνικού σταθμισμένου μέσου συντελεστή.

36 Κατόπιν της καταγγελίας αυτής, στις 28 Ιουνίου 2001, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία προκαταρκτικής εξετάσεως του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως και απηύθυνε στη Γαλλική Δημοκρατία αίτηση παροχής πληροφοριών σχετικά με το θέμα αυτό.

37 Με έγγραφο της 26ης Σεπτεμβρίου 2001, η Γαλλική Δημοκρατία απάντησε σε αυτή την αίτηση παροχής πληροφοριών επισημαίνοντας ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν συνιστά κρατική ενίσχυση διότι δεν παρέχει κανένα όφελος στη France Télécom και δεν συνεπάγεται καμία απώλεια εσόδων για το Δημόσιο.

38 Στις 30 Ιανουαρίου 2003, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση περί κινήσεως της επίσημης διαδικασίας έρευνας που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής φόρου επιτηδεύματος που είχε χορηγηθεί στη France Télécom κατά τα έτη 1991 έως 1993 και το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως (στο εξής: απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας). Η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία με έγγραφο της 31ης Ιανουαρίου 2003. Κατόπιν αιτήσεως των γαλλικών αρχών, η Επιτροπή κοινοποίησε, στις 7 Μαρτίου 2003, διορθωμένο κείμενο της εν λόγω αποφάσεως. Με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή αποτίμησε το όφελος που παρασχέθηκε στη France Télécom περίπου στο 1 εκατομμύριο γαλλικά φράγκα (FRF) ανά έτος από το 1994 (σημεία 73 και 74). Η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας δημοσιεύτηκε στις 12 Μαρτίου 2003 (ΕΕ C 57, σ. 5).

[…]

4. Προσβαλλόμενη απόφαση

53 Στις 19 και 20 Ιουλίου 2004, κατά την 1667η σύσκεψή της, η ολομέλεια της Επιτροπής ενέκρινε προσχέδιο αποφάσεως με την οποία διαπίστωσε ότι στη France Télécom χορηγήθηκε κρατική ενίσχυση λόγω της εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως κατά την περίοδο 1994-2002 (στο εξής: επίμαχη ενίσχυση), και εξουσιοδότησε τον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό Επίτροπο να εκδώσει, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο, το τελικό κείμενο της αποφάσεως στη γαλλική γλώσσα, επίσημη γλώσσα του πρωτοτύπου, κατόπιν "αναθεωρήσεως από νομικής και γλωσσικής απόψεως".

54 Στις 2 Αυγούστου 2004, η Επιτροπή εξέδωσε την [προσβαλλόμενη απόφαση]. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία στις 3 Αυγούστου 2004. […].

[…]

61 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή έκρινε, καταρχάς, ότι η κατ' αποκοπή εισφορά […] για την περίοδο από το έτος 1991 έως το έτος 1993 μπορεί να θεωρηθεί ότι υποκαθιστά τον υπό κανονικές συνθήκες οφειλόμενο φόρο επιτηδεύματος για τα ίδια αυτά έτη. Συνεπώς, η απαλλαγή από τον φόρο επιτηδεύματος κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής δεν συνιστά κρατική ενίσχυση (αιτιολογικές σκέψεις 22 έως 33 και 53 [της προσβαλλόμενης αποφάσεως]).

62 Αντιθέτως, η Επιτροπή έκρινε ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως που εφαρμόστηκε από το 1994 έως το 2002 θέτει σε εφαρμογή κρατική ενίσχυση που συνίσταται στη διαφορά μεταξύ του ποσού του φόρου που θα έπρεπε να επιβληθεί στη France Télécom υπό τους όρους του κοινού δικαίου και του ποσού των εισφορών φόρου επιτηδεύματος που πραγματικά επιβλήθηκαν στην εταιρία αυτή (στο εξής: διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο). Η νέα αυτή ενίσχυση, που παρανόμως τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, δεν συμβιβάζεται, επιπλέον, με την κοινή αγορά. Κατά συνέπεια, η ενίσχυση αυτή πρέπει να ανακτηθεί (αιτιολογικές σκέψεις 34 έως 53 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

63 Η συλλογιστική που ακολούθησε η Επιτροπή για να χαρακτηρίσει το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως ως κρατική ενίσχυση, κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, είναι η ακόλουθη.

64 Πρώτον, η Επιτροπή παρέθεσε τους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη της, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των γαλλικών αρχών ότι το διαπιστωμένο όφελος κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-2002 υπερκαλύφθηκε από το ποσό της κατ' αποκοπή εισφοράς η οποία επιβλήθηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-1993 (αιτιολογικές σκέψεις 35 έως 41 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

65 Καταρχάς, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι ο νόμος 90-568 καθιέρωσε δύο διαδοχικά και διακριτά καθεστώτα φορολογήσεως: αφενός, ένα καθεστώς απαλλαγής, εφαρμοστέο από το 1991 έως το 1993, με αντικατάσταση των φόρων του κοινού δικαίου, περιλαμβανομένου του φόρου επιτηδεύματος, από μια κατ' αποκοπή εισφορά· αφετέρου, ένα ειδικό καθεστώς που εισάγει παρεκκλίσεις, καταλήγοντας σε ανεπαρκή φορολόγηση όσον αφορά τον φόρο επιτηδεύματος, και το οποίο εφαρμόστηκε, αρχικώς, από το 1994, ενώ έπαυσε να ισχύει από τη βεβαίωση επιβολής φόρου για το έτος 2003 (αιτιολογικές σκέψεις 36 και 38 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

[…]

67 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο συμψηφισμός μεταξύ της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom για τα έτη 1994 έως 2002 και της κατ' αποκοπή εισφοράς που καταβλήθηκε από το 1991 έως το 1993, εισφοράς η οποία δεν συνδέεται με τον φόρο επιτηδεύματος ούτε κατά τρόπο ειδικό μέσω του νόμου 90-568 ούτε μέσω της μεθόδου υπολογισμού της (αιτιολογική σκέψη 38 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

68 Επιπλέον, η Επιτροπή έκρινε ότι η επίμαχη κατ' αποκοπή εισφορά προσομοιάζει μάλλον με συμμετοχή στα εταιρικά κέρδη καταβαλλόμενη στον κύριο του κεφαλαίου παρά με επιβολή φόρου. Υπό τις συνθήκες αυτές, μόνον κατ' εξαίρεση μπορούσε η Επιτροπή να δεχτεί ότι η εισφορά αυτή αντισταθμίζει την πλήρη απαλλαγή από τον φόρο επιτηδεύματος της οποίας έτυχε η France Télécom από

το 1991 έως το 1993. Αντιθέτως, η υπό κανονικές συνθήκες εφαρμογή του δικαίου θα μπορούσε να οδηγήσει στην εκτίμηση ότι η εν λόγω απαλλαγή συνιστά κρατική ενίσχυση, το ποσό της οποίας θα έπρεπε να προστεθεί στο ποσό της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom, αρχής γενομένης το 1994, δυνάμει του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως (αιτιολογικές σκέψεις 38 και 39 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

69 Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι η συλλογιστική κατά την οποία πρέπει να πραγματοποιηθεί συμψηφισμός μεταξύ, αφενός, των ποσών που κατέβαλε η France Télécom στο Δημόσιο από το 1991 έως το 1993 και, αφετέρου, της χαμηλότερης φορολόγησης της οποίας έτυχε η εταιρία αυτή από το 1994 προϋποθέτει ότι ο κατά το κοινό δίκαιο υπερβάλλων φόρος που κατέβαλε η France Télécom από το 1991 έως το 1993 θα πρέπει να χαρακτηριστεί εκ νέου ως πίστωση φόρου, πράγμα που δεν προκύπτει από τον νόμο 90-568. Επιπλέον, η εκ των υστέρων θεωρητική αυτή δικαιολόγηση δεν ανταποκρίνεται ούτε και στην υπό κανονικές συνθήκες εφαρμογή του γαλλικού φορολογικού δικαίου αλλά έχει ως μοναδικό σκοπό να αποφευχθεί η ανάκτηση της ενισχύσεως που χορηγήθηκε στη France Télécom (αιτιολογική σκέψη 40 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

70 Δεύτερον, η Επιτροπή έκρινε ότι η διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο συνιστά όφελος για τη France Télécom, το οποίο παρέχεται μέσω πόρων που θα έπρεπε να ενταχθούν στον προϋπολογισμό του κράτους και, ως εκ τούτου, αποτελεί κρατική ενίσχυση (αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

71 Τρίτον, με τις αιτιολογικές σκέψεις 43 και 44 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι δεν μπορεί, κατά το στάδιο εκδόσεως της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως, να λάβει υπόψη το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας ότι, προκειμένου να καθοριστεί το καθαρό όφελος που χορηγήθηκε στη France Télécom, πρέπει να συνεκτιμηθεί η μείωση της φορολογικής βάσης του φόρου εισοδήματος των εταιριών την οποία θα συνεπαγόταν η καταβολή υψηλότερων ποσών ως φόρου επιτηδεύματος [...].

72 Τέταρτον, η Επιτροπή, αφού απέρριψε τα επιχειρήματα που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία ότι η επίμαχη ενίσχυση δεν μπορεί να ανακτηθεί λόγω της εφαρμογής των κανόνων περί παραγραφής του άρθρου 15 του κανονισμού [ΕΚ] 659/1999 [του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88 ΕΚ] (ΕΕ L 83, σ. 1)], έκρινε ότι η επίμαχη ενίσχυση συνιστά νέα και όχι υφιστάμενη ενίσχυση (αιτιολογική σκέψη 45 [της προσβαλλόμενης αποφάσεως]).

73 Κατά κύριο λόγο, η Επιτροπή επισήμανε ότι η εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 δεν έχει ως αποτέλεσμα μια νέα ενίσχυση να μετατρέπεται σε υφιστάμενη, αλλά να παρεμποδίζεται η Επιτροπή να διατάσσει την ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν δέκα και πλέον έτη πριν την ημερομηνία κατά την οποία επήλθε η παραγραφή (αιτιολογικές σκέψεις 46 έως 48 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως).

74 Κατά δεύτερο λόγο, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο νόμος 90-568 καθιέρωσε καθεστώς ενισχύσεων και ότι η ενδεχόμενη παραγραφή μπορούσε να αφορά μόνο τις ενισχύσεις που χορηγούνται εντός του πλαισίου του εν λόγω καθεστώτος και όχι το ίδιο το καθεστώς. Επομένως, ο χρόνος έναρξης της προθεσμίας είναι η ημερομηνία κατά την οποία χορηγείται πραγματικά η κάθε ενίσχυση στη France Télécom, ήτοι, κάθε έτος, η ημερομηνία οφειλής του φόρου επιτηδεύματος (αιτιολογική σκέψη 49 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως).

75 Κατά τρίτο λόγο, η Επιτροπή προσέθεσε ότι η προθεσμία παραγραφής διεκόπη από την υποβολή της αιτήσεως παροχής πληροφοριών που απηύθυνε στη Γαλλική Δημοκρατία στις 28 Ιουνίου 2001 (αιτιολογική σκέψη 50 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως).

76 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κατέληξε ότι, εφόσον καθορίστηκε ότι η πρώτη ενίσχυση χορηγήθηκε για το έτος 1994, ήτοι χρονικό διάστημα μικρότερο από δέκα έτη πριν την 28η Ιουνίου 2001, η επίμαχη ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί στο σύνολό της (αιτιολογική σκέψη 51 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως).

77 Πέμπτον, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι γαλλικές αρχές δεν προέβαλαν κανένα ακριβές επιχείρημα προς απόδειξη της συμβατότητας της επίμαχης ενισχύσεως με την κοινή αγορά και ότι δεν διακρίνει καμία νομική βάση στην οποία να μπορεί να στηριχτεί η κήρυξη της εν λόγω ενίσχυσης ως συμβατής με την κοινή αγορά (αιτιολογική σκέψη 52 [της προσβαλλόμενης αποφάσεως]).

78 Ως εκ τούτου, με την αιτιολογική σκέψη 53 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως, η Επιτροπή κατέληξε ότι, πρώτον, το καθεστώς φόρου επιτηδεύματος που εφαρμόστηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-1993 δεν συνιστά κρατική ενίσχυση και ότι, δεύτερον, η διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom για τα έτη 1994 έως 2002, συνεπεία της εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως, συνιστά κρατική ενίσχυση ασύμβατη με την κοινή αγορά που τέθηκε παρανόμως σε εφαρμογή και η οποία πρέπει, επομένως, να ανακτηθεί.

79 Εντούτοις, το ακριβές προς ανάκτηση ποσό δεν μπόρεσε να υπολογιστεί λόγω αντικρουόμενων πληροφοριών που υπέβαλαν οι γαλλικές αρχές στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας. Η Επιτροπή εκτίμησε ότι το ύψος της προς ανάκτηση ενίσχυσης ανέρχεται σε ποσό που κυμαίνεται —πλην τόκων— μεταξύ 798 εκατομμυρίων ευρώ και 1,14 δισεκατομμυρίων ευρώ (αιτιολογικές σκέψεις 54 έως 59 [της προσβαλλόμενης αποφάσεως]).

80 Με την αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή παρέπεμψε σε έκθεση που υπέβαλε στο Γαλλικό Κοινοβούλιο η γενική φορολογική διεύθυνση τον Νοέμβριο του 2001, σύμφωνα με την οποία "η άμεση υπαγωγή της France Télécom στο κανονικό καθεστώς φορολογήσεως όσον αφορά τον φόρο επιτηδεύματος θα συνεπαγόταν, με αμετάβλητο συντελεστή, πρόσθετη φορολόγηση για την επιχείρηση ποσού ανερχόμενου περίπου στα 198 εκατομμύρια ευρώ".

81 Επιπλέον, η Επιτροπή στηρίχτηκε στην εκτίμηση της 15ης Μαΐου 2003, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται υπό τη μορφή πίνακα στην αιτιολογική

σκέψη 54 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως. Σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία που ανακοίνωσε η Γαλλική Δημοκρατία, ο σωρευτικός φόρος ο οποίος θεωρητικώς θα είχε επιβληθεί στη France Télécom κατά το κοινό δίκαιο για τα έτη 1994 έως 2002 ανέρχεται στο ποσό των 8,362 δισεκατομμυρίων ευρώ. Ο σωρευτικός φόρος ο οποίος πραγματικά επιβλήθηκε στην εταιρία αυτή για τα εν λόγω έτη δυνάμει του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως ανέρχεται στο ποσό των 7,222 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η διαφορά του επιβαλλόμενου φόρου που προκύπτει προς όφελος της France Télécom για την περίοδο 1994-2002 ανέρχεται σε 1,14 δισεκατομμύρια ευρώ.

82 Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι, με έγγραφο της 29ης Ιανουαρίου 2004, οι γαλλικές αρχές την ενημέρωσαν για το ποσό του φόρου που επιβλήθηκε στη France Télécom, κατά το κοινό δίκαιο, για το έτος 2003 (773 εκατομμύρια ευρώ) και επιβεβαίωσαν το βάσιμο της εκτίμησης της 15ης Μαΐου 2003 (αιτιολογική σκέψη 55 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως). Οι γαλλικές αρχές αμφισβήτησαν για πρώτη φορά την αξιοπιστία αυτών των αριθμητικών στοιχείων μόνον κατά τις συνεδριάσεις της 16ης και 23ης Ιουνίου [2004] (αιτιολογικές σκέψεις 56 και 57 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως).

83 Στις 5 Ιουλίου 2004, οι γαλλικές αρχές παρουσίασαν νέα εκτίμηση. Η εκτίμηση αυτή καταλήγει σε διαφορετικά αποτελέσματα, που αναπαράγονται υπό τη μορφή πίνακα στην αιτιολογική σκέψη 58 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως. Ο σωρευτικός φόρος ο οποίος θεωρητικώς θα είχε επιβληθεί στη France Télécom κατά το κοινό δίκαιο για τα έτη 1994 έως 2002 ανερχόταν στο ποσό των 8,02 δισεκατομμυρίων ευρώ. Επομένως, η διαφορά του επιβαλλόμενου φόρου που προκύπτει προς όφελος της France Télécom για την περίοδο 1994-2002 ανέρχεται σε 798 εκατομμύρια ευρώ.

84 Λόγω των αντικρουόμενων στοιχείων που ανακοίνωσε η Γαλλική Δημοκρατία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε ότι δεν είναι σε θέση να καθορίσει το προς ανάκτηση ποσό, το οποίο υπολόγισε ότι κυμαίνεται μεταξύ 798 εκατομμυρίων ευρώ και 1,14 δισεκατομμυρίων ευρώ, προσαυξημένο με τόκους. Κατά την Επιτροπή, το ακριβές προς ανάκτηση ποσό πρέπει να καθοριστεί από τις γαλλικές αρχές, σύμφωνα με το καθήκον τους ειλικρινούς

συνεργασίας, κατά το στάδιο εκτελέσεως της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως (αιτιολογικές σκέψεις 59 και 60 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως).

85 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το διατακτικό της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως έχει ως εξής:

"*Άρθρο 1*

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε παράνομα από τη [Γαλλική Δημοκρατία], κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 88, παράγραφος 3, […] ΕΚ, υπέρ της France Télécom για το καθεστώς του φόρου [επιτηδεύματος] που εφαρμόστηκε στην εν λόγω επιχείρηση κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 1994 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 2002 […] είναι ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

1. Η [Γαλλική Δημοκρατία] λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ανάκτηση από τη France Télécom της ενίσχυσης που ορίστηκε στο άρθρο 1.

2. Η ανάκτηση πραγματοποιείται [αμελλητί] σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας, υπό τον όρο ότι παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης και αποτελεσματικής εκτέλεσης της απόφασης.

3. Οι [προς ανάκτηση] ενισχύσεις περιλαμβάνουν τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση [του αποδέκτη], μέχρι την ημερομηνία ανακτήσεώς τους.

[...]

Άρθρο 3

Η [Γαλλική Δημοκρατία] ενημερώνει την Επιτροπή, εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας αποφάσεως, για τα μέτρα που προτίθεται να λάβει ή που έλαβε προς συμμόρφωση με την απόφαση αυτή. Για τον σκοπό αυτό, η [Γαλλική Δημοκρατία] χρησιμοποιεί το ερωτηματολόγιο που επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση.

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία."

86 Στις 25 Οκτωβρίου 2006, η Επιτροπή άσκησε προσφυγή λόγω παραβάσεως ζητώντας από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Γαλλική Δημοκρατία, καθόσον δεν εκτέλεσε την προσβαλλόμενη απόφαση εντός της ταχθείσας προθεσμίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 3 της αποφάσεως αυτής, από το άρθρο 249, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ καθώς και από το άρθρο 10 ΕΚ.

87 Με την απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2007, C-441/06, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2007, σ. I-8887), το Δικαστήριο έκρινε βάσιμη την προσφυγή της Επιτροπής.»

Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

3 Στο πλαίσιο των προσφυγών ακυρώσεως που άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά της προσβαλλόμενης αποφάσεως, αντιστοίχως, στις 13 Οκτωβρίου 2004 και στις 10 Ιανουαρίου 2005, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom υποστήριξαν, κατ' ουσίαν, ότι κακώς η Επιτροπή έκρινε, αφενός, ότι στη France Télécom χορηγήθηκε παράνομη ενίσχυση και, αφετέρου, ότι η εν λόγω ενίσχυση έπρεπε να ανακτηθεί.

4 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο απέρριψε όλους τους λόγους ακυρώσεως που προέβαλαν η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom.

Αιτήματα των διαδίκων

5 Η France Télécom ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

— να αποφανθεί οριστικώς επί της ουσίας, κατά το άρθρο 61 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, και να δεχτεί τα αιτήματα που είχε προβάλει η αναιρεσείουσα πρωτοδίκως·

— επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προς επανεξέταση, και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

6 Η Γαλλική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

— να αποφανθεί οριστικώς επί της ουσίας, κατά το άρθρο 61 του Οργανισμού του Δικαστηρίου·

— να δεχτεί τα αιτήματα που είχαν προβάλει οι αναιρεσείουσες πρωτοδίκως·

— επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προς επανεξέταση, και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

7 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως και την καταδίκη της France Télécom στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

8 Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, η France Télécom προβάλλει πέντε λόγους, αντλούμενους, πρώτον, από πλάνη περί το δίκαιο στην οποία φέρεται ότι υπέπεσε το Πρωτοδικείο χαρακτηρίζοντας το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως ως κρατική ενίσχυση, ενώ το όφελος υπέρ της France Télécom απέρρεε από παράγοντες ανεξάρτητους από το εν λόγω καθεστώς, δεύτερον, από εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης από το Πρωτοδικείο κατά το μέτρο που η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το συνολικό καθεστώς φορολογήσεως που εφαρμόστηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια των ετών 1991 έως 2002, τρίτον, από παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, τέταρτον, από έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως υπό το πρίσμα της αρχής της παραγραφής και, πέμπτον, από πλάνη περί το δίκαιο καθώς και ανεπαρκή αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως υπό το πρίσμα της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο στην οποία φέρεται ότι υπέπεσε το Πρωτοδικείο χαρακτηρίζοντας το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως ως κρατική ενίσχυση, ενώ το όφελος υπέρ της France Télécom απέρρεε από παράγοντες ανεξάρτητους από το εν λόγω καθεστώς

Επιχειρήματα των διαδίκων

9 Η France Télécom υποστηρίζει ότι η ύπαρξη ενδεχόμενου χρηματοοικονομικού οφέλους υπέρ αυτής σε σχέση με την κατάσταση του κοινού δικαίου εξαρτάται από πλήθος μεταβλητών, όπως είναι οι διαφορετικοί φορολογικοί συντελεστές που εφαρμόζουν ως προς τον φόρο επιτηδεύματος οι γαλλικοί δήμοι στην περιφέρεια των οποίων υπάρχουν φορολογητέα στοιχεία ενεργητικού, καθώς και η γεωγραφική θέση των στοιχείων αυτών. Κατά συνέπεια, το καθεστώς παρεκκλίσεων που εφαρμόστηκε στη France Télécom από το 1994 δεν συνεπαγόταν αυτό καθαυτό πλεονεκτήματα, πράγμα που θα έπρεπε να έχει οδηγήσει το Πρωτοδικείο να μη δεχτεί τον χαρακτηρισμό της κρατικής ενίσχυσης που απέδωσε η Επιτροπή στο επίμαχο καθεστώς φορολογήσεως.

10 Η France Télécom φρονεί ότι το Πρωτοδικείο προέβη σε εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας «κρατική ενίσχυση», καθόσον έκρινε, με τη σκέψη 323 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η ύπαρξη ενδεχόμενου πλεονεκτήματος δεν αποτελούσε συνάρτηση των εγγενών χαρακτηριστικών του επίμαχου καθεστώτος φορολογήσεως, αλλά παραγόντων ανεξάρτητων από το καθεστώς αυτό, τα αποτελέσματα των οποίων μπορούσαν να διαπιστωθούν μόνον εκ των υστέρων. Οι θετικές ή αρνητικές συνέπειες των παραγόντων αυτών δεν μπορούν να προσδίδουν χαρακτήρα κρατικής ενίσχυσης σε ένα μέτρο το οποίο, κατά τον χρόνο θεσπίσεώς του, δεν είχε τέτοιο χαρακτήρα.

11 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι ένα καθεστώς φορολογήσεως που εισάγει παρεκκλίσεις δεν μπορεί να συνιστά αφ' εαυτού κρατική ενίσχυση. Συγκεκριμένα, ένα τέτοιο καθεστώς δεν παρέχει αναγκαστικά επιλεκτικό πλεονέκτημα στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

12 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος, δεδομένου ότι δεν προβλήθηκε πρωτοδίκως.

13 Το θεσμικό αυτό όργανο υποστηρίζει επίσης ότι ο λόγος αναιρέσεως είναι και αβάσιμος. Συγκεκριμένα, το ακριβές ύψος φορολογίας που προέκυπτε από την εφαρμογή του καθεστώτος παρεκκλίσεων δεν ήταν δυνατόν να καθοριστεί εκ των προτέρων για κάθε έτος. Εντούτοις, το καθεστώς αυτό θα μπορούσε να έχει οδηγήσει σε ελαφρύτερη φορολογία σε σχέση με εκείνη που θα προέκυπτε από την εφαρμογή του κοινού δικαίου για τον φόρο επιτηδεύματος.

14 Η Επιτροπή προσθέτει ότι συχνά ή εξέταση κρατικής ενίσχυσης απαιτεί να συνεκτιμηθούν γεγονότα μεταγενέστερα του μέτρου περί του οποίου πρόκειται ώστε να καθοριστεί αν το εν λόγω μέτρο έχει υλοποιηθεί αλλά και να υπολογισθεί ποσοτικώς προς τον σκοπό της ανακτήσεως του παρασχεθέντος πλεονεκτήματος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

15 Όσον αφορά το απαράδεκτο του πρώτου λόγου που προβάλλει η Επιτροπή, επισημαίνεται ότι ο λόγος αυτός, που εντάσσεται στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, προβλήθηκε πρωτοδίκως, ήτοι στο πλαίσιο του πρώτου και του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου.

16 Όσον αφορά το βάσιμο του λόγου αυτού, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι ευρύτερη από αυτήν της επιδότησης. Η κρατική ενίσχυση περιλαμβάνει όχι μόνον τις θετικές παροχές, αλλά και κρατικές παρεμβάσεις οι οποίες, κατά διαφόρους τρόπους, περιορίζουν τις επιβαρύνσεις που συνήθως βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και οι οποίες, χωρίς να είναι επιδοτήσεις υπό τη στενή έννοια του όρου, είναι της αυτής φύσεως και επιφέρουν ταυτόσημα αποτελέσματα (βλ. απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, C-78/08 έως C-80/08, Paint Graphos κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-7611, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

17 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι η έννοια του πλεονεκτήματος που είναι σύμφυτη με τον χαρακτηρισμό ενός μέτρου ως κρατικής ενίσχυσης έχει αντικειμενικό χαρακτήρα, ανεξαρτήτως της αιτιολογίας που παραθέτει η αρχή που θεσπίζει το μέτρο περί του οποίου πρόκειται. Επομένως, η φύση των σκοπών που επιδιώκουν τα κρατικά μέτρα και η δικαιολόγησή τους ουδεμία επιρροή ασκούν στον χαρακτηρισμό τους ως κρατικής ενίσχυσης. Κατά πάγια νομολογία, συγκεκριμένα, το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ δεν διακρίνει τις κρατικές παρεμβάσεις ανάλογα με τις αιτίες ή τους σκοπούς τους, αλλά τις ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους (βλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2003, C-409/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-1487, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

18 Όσον αφορά την υπόθεση εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το καθεστώς φορολογήσεως στο οποίο υπήχθη η France Télécom κατά τη διάρκεια της δεύτερης εξεταζόμενης περιόδου, δηλαδή κατά τη διάρκεια των ετών 1994 έως 2002, αντιπροσώπευε εξαίρεση σε σχέση με το καθεστώς του κοινού δικαίου. Ειδικότερα, η εταιρία αυτή έτυχε ειδικής φορολογικής μεταχείρισης σε εθνικό επίπεδο, χαρακτηριζόμενης από το γεγονός ότι ο φόρος επιτηδεύματος υπολογιζόταν βάσει εθνικού σταθμισμένου μέσου συντελεστή που προέκυπτε από τους επιμέρους συντελεστές που είχαν εφαρμογή στους διάφορους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ οι λοιπές εταιρίες

υπάγονταν σε συντελεστές που ψηφίζονταν ετησίως από τους εν λόγω οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, η France Télécom υπαγόταν σε ενιαίο συντελεστή για τον φόρο επιτηδεύματος στον τόπο κύριας εγκαταστάσεώς της, ενώ οι λοιπές επιχειρήσεις φορολογούνταν βάσει διαφόρων συντελεστών που ψηφίζονταν από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια των οποίων διέθεταν εγκαταστάσεις. Επίσης, στη France Télécom εφαρμοζόταν για τον υπολογισμό των εξόδων διαχείρισης συντελεστής 1,9 % αντί του συντελεστή 8 % που ίσχυε για τις λοιπές επιχειρήσεις.

19 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, σύμφωνα με την οποία το Πρωτοδικείο, κατά την εξέταση του επίμαχου καθεστώτος φορολογήσεως, έπρεπε να έχει συνεκτιμήσει ορισμένα μεταβλητά στοιχεία και εξωτερικούς παράγοντες, επισημαίνεται ότι, ακόμη και αν, λαμβανομένων υπόψη των γνωρισμάτων του εν λόγω καθεστώτος, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να καθορίσει, εκ των προτέρων και για κάθε φορολογική περίοδο, το ακριβές ύψος φορολογίας που αναλογούσε στην κάθε περίοδο, εντούτοις δεν αμφισβητείται ότι η εφαρμογή του εν λόγω καθεστώτος μπορούσε να οδηγήσει, πράγμα που τελικώς συνέβη, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 59 της προσβαλλόμενης αποφάσεως και από τη σκέψη 255 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, σε ελαφρύτερη φορολογία της France Télécom ως προς τον φόρο επιτηδεύματος σε σχέση με αυτήν που θα της είχε επιβληθεί κατ' εφαρμογή του καθεστώτος του κοινού δικαίου για τον φόρο αυτό.

20 Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι, ανεξαρτήτως των καθοριζόμενων από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης συντελεστών φορολόγησης του φόρου επιτηδεύματος, η France Télécom τύγχανε, εν πάση περιπτώσει, εφαρμογής μειωμένου συντελεστή για τον υπολογισμό των εξόδων διαχείρισης.

21 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε, με τη σκέψη 323 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η διαπίστωση ενίσχυσης αποτελούσε συνάρτηση ορισμένων «περιστάσεων ανεξάρτητων» από το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως, όπως είναι για παράδειγμα η ενιαύσια καταβολή του φόρου επιτηδεύματος και το ύψος των φορολογικών συντελεστών που ψήφιζαν ετησίως οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια των οποίων η France Télécom διέθετε εγκαταστάσεις.

22 Αντιθέτως προς τα υποστηριζόμενα από τη France Télécom και τη Γαλλική Δημοκρατία, οι περιστάσεις αυτές ουδόλως εμποδίζουν τον χαρακτηρισμό του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως, ήδη κατά τον χρόνο θεσπίσεώς του, ως κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, της θεσπίσεως του καθεστώτος ενίσχυσης, εν προκειμένω του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως, και, αφετέρου, της χορηγήσεως ετήσιων ενισχύσεων στη France Télécom δυνάμει του εν λόγω καθεστώτος, το ακριβές ποσό των οποίων αποτελούσε συνάρτηση ορισμένων εξωτερικών παραγόντων.

23 Όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 59 των προτάσεών του, η υπόθεση εν προκειμένω αφορά μικτό σύστημα στο οποίο η ύπαρξη πλεονεκτήματος οφείλεται, αφενός, σε ένα σταθερό στοιχείο συνδεόμενο με το ειδικό φορολογικό καθεστώς που εφαρμοζόταν στη France Télécom σε σχέση με το καθεστώς του κοινού δικαίου και, αφετέρου, σε ένα μεταβλητό στοιχείο συναρτώμενο με πραγματικά περιστατικά, και συγκεκριμένα με την ύπαρξη εγκαταστάσεων ή γηπέδων σε διάφορους δήμους και με τον φορολογικό συντελεστή που ήταν εφαρμοστέος στους οικείους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως.

24 Το εν λόγω ειδικό καθεστώς φορολογήσεως, λόγω των εγγενών του χαρακτηριστικών που εκτέθηκαν με τη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, μπορούσε να οδηγήσει σε ελαφρύτερη φορολογία της France Télécom από εκείνη στην οποία θα υπαγόταν η εταιρία αυτή αν εφαρμοζόταν σε αυτήν το καθεστώς φόρου επιτηδεύματος του κοινού δικαίου.

25 Το γεγονός ότι η εν λόγω εταιρία έτυχε όντως ελαφρύτερης φορολογίας ως προς τον φόρο επιτηδεύματος από το έτος 1994 συνδέεται άμεσα με τα εγγενή χαρακτηριστικά του φορολογικού καθεστώτος παρεκκλίσεων που εφαρμόστηκε σε αυτήν, ακόμη και αν το ακριβές ποσό των ετήσιων ενισχύσεων που της χορηγήθηκαν δυνάμει του εν λόγω καθεστώτος αποτελούσε συνάρτηση ορισμένων παραγόντων ανεξάρτητων από το καθεστώς αυτό.

26 Άλλωστε, από τη διάρθρωση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι η σκέψη 323 της αποφάσεως αυτής, η οποία παραπέμπει σε περιστάσεις ανεξάρτητες από το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως, αφορά αποκλειστικά και μόνον τις ετήσιες ενισχύσεις που χορηγούνταν στη France Télécom δυνάμει του ειδικού καθεστώτος

φορολογήσεως. Συγκεκριμένα, η σκέψη αυτή εντάσσεται στην ανάλυση του λόγου ακυρώσεως που αφορά την παραγραφή των αξιώσεων της Επιτροπής στον τομέα της ανάκτησης των παράνομων ενισχύσεων. Η εκτίμηση όμως στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο στο πλαίσιο τέτοιου λόγου μπορεί να αφορά μόνον ενισχύσεις όντως χορηγηθείσες και, ως εκ τούτου, μπορεί να λαμβάνει υπόψη αποκλειστικά τις ενισχύσεις των οποίων η France Télécom υπήρξε αποδέκτρια δυνάμει του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως.

27 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως παρείχε πλεονέκτημα στη France Télécom κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ακόμη και αν το ακριβές ποσό των χορηγούμενων ενισχύσεων δυνάμει του εν λόγω καθεστώτος έπρεπε να υπολογιστεί βάσει ορισμένων παραγόντων ανεξάρτητων από το καθεστώς αυτό.

28 Ως εκ τούτου, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως από το Πρωτοδικείο κατά το μέτρο που η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το συνολικό καθεστώς φορολογήσεως που εφαρμόστηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια των ετών 1991 έως 2002

29 Ο δεύτερος λόγος τον οποίο προβάλλει η France Télécom προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως διαρθρώνεται σε τρία σκέλη. Πρώτα πρέπει να εξεταστεί το δεύτερο σκέλος, το οποίο αφορά φερόμενη ως εσφαλμένη ερμηνεία της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Ακολούθως, θα εξεταστούν από κοινού το πρώτο και το τρίτο σκέλος του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως, δεδομένου ότι είναι στενά συνδεδεμένα.

Επί του δευτέρου σκέλους, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο σε σχέση με εσφαλμένη ερμηνεία της προσβαλλόμενης αποφάσεως και με αντικατάσταση αιτιολογίας στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο

— Επιχειρήματα των διαδίκων

30 Η France Télécom υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε εσφαλμένα την προσβαλλόμενη απόφαση, καθόσον έκρινε ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι η επίμαχη ενίσχυση δεν συνίσταται στις ειδικές φορολογικές διατάξεις που είχαν εφαρμογή στην εν λόγω εταιρία, αλλά στη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο που διαπιστωνόταν ετησίως μεταξύ των ποσών που επιβάρυναν την τελευταία και του φόρου επιτηδεύματος που αυτή θα όφειλε να καταβάλει κατ' εφαρμογή του καθεστώτος του κοινού δικαίου, αντικαθιστώντας με τον τρόπο αυτό την αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως με την δική του. Η France Télécom υποστηρίζει επίσης ότι η ερμηνεία αυτή είναι αντίθετη προς το διατακτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως κατά το οποίο η επίμαχη ενίσχυση συνίσταται στο καθεστώς φόρου επιτηδεύματος που εφαρμόστηκε στην εν λόγω εταιρία κατά την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1994 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2002. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή στηρίχθηκε όχι στον ενιαύσιο χαρακτήρα της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο που άρχισε να διαπιστώνεται από το 1994, αλλά σε άλλους λόγους διαφορετικής φύσεως.

31 Η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα αυτό υποστηρίζοντας ότι η ερμηνεία της προσβαλλόμενης αποφάσεως στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι απολύτως σύμφωνη με το γράμμα της εν λόγω αποφάσεως του θεσμικού αυτού οργάνου. Διευκρινίζει ότι δεν ήταν απαραίτητο να επαναληφθεί στο διατακτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως ότι η διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο αποτελεί πλεονέκτημα. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η ενίσχυση που χορηγήθηκε στη France Télécom συνίστατο στην υποφορολόγηση της εταιρίας αυτής ως προς τον φόρο επιτηδεύματος μεταξύ των ετών 1994 και 2002, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ενίσχυση αυτή παρασχέθηκε από το καθεστώς του φόρου επιτηδεύματος που είχε εφαρμογή στη France Télécom κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

32 Επισημαίνεται ότι το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 201 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, εξέτασε το τμήμα της προσβαλλόμενης αποφάσεως σύμφωνα με το οποίο η ενίσχυση προέκυπτε από τη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο την οποία αντιπροσώπευε η διαφορά μεταξύ του ποσού των εισφορών φόρου επιτηδεύματος που η εν λόγω εταιρία θα όφειλε να καταβάλει αν υπαγόταν στον φόρο κατά τα οριζόμενα στο κοινό δίκαιο και του ποσού το οποίο υποχρεώθηκε να καταβάλει στην πράξη δυνάμει του επίμαχου καθεστώτος φορολογήσεως. Το Πρωτοδικείο έλεγξε το υποστατό της διαφοράς αυτής με τις σκέψεις 219 έως 225 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, χωρίς οι διαπιστώσεις στις οποίες κατέληξε να αμφισβητηθούν από τη France Télécom.

33 Όσον αφορά την υποτιθέμενη αντικατάσταση αιτιολογίας στην οποία φέρεται ότι προέβη το Πρωτοδικείο, αρκεί η διαπίστωση ότι το τελευταίο δεν προχώρησε πέραν του απαιτούμενου επιπέδου δικαστικού ελέγχου υποκαθιστώντας με τη δική του εκτίμηση εκείνη της Επιτροπής, δεδομένου ότι τόσο η επίμαχη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο όσο και ο ενιαύσιος χαρακτήρας του φόρου επιτηδεύματος, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του γενικού φορολογικού κώδικα, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της συλλογιστικής την οποία ακολούθησε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση.

34 Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, «η διαφορά μεταξύ του επαγγελματικού φόρου που πράγματι καταβλήθηκε από τη [France Télécom] και εκείνου που θα έπρεπε να είχε καταβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινού δικαίου από 1ης Ιανουαρίου 1994 μέχρι 1ης Ιανουαρίου 2003 αποτελεί κρατική ενίσχυση διότι αντιπροσωπεύει ένα πλεονέκτημα για τη [France Télécom] που χορηγήθηκε μέσω πόρων που αλλιώς θα είχαν ενσωματωθεί στον προϋπολογισμό του κράτους». Η δε αιτιολογική σκέψη 49 της ίδιας αποφάσεως διευκρινίζει ότι ο φόρος επιτηδεύματος έπρεπε να καταβάλλεται ετησίως. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση στον ενιαύσιο χαρακτήρα του φόρου επιτηδεύματος δίδεται και με την αιτιολογική σκέψη 25 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας στην οποία παραπέμπει η αιτιολογική σκέψη 15 της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

35 Κατά συνέπεια, η ερμηνεία στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο και σύμφωνα με την οποία η επίμαχη ενίσχυση συνίστατο στη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο που προέκυπτε από την εφαρμογή των διατάξεων που εισήγαν καθεστώς παρεκκλίσεων είναι σύμφωνη με το διατακτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως, που χαρακτηρίζει το καθεστώς που εφαρμόστηκε στη France Télécom μεταξύ των ετών 1994 έως 2002 ως ενίσχυση ασύμβατη προς την κοινή αγορά. Συγκεκριμένα, ακριβώς επειδή στη France Télécom εφαρμόστηκε το επίμαχο καθεστώς παρεκκλίσεων, η εταιρία αυτή δεν υποχρεώθηκε να καταβάλει τα ποσά του φόρου επιτηδεύματος που θα όφειλε υπό κανονικές συνθήκες, κατά τα προβλεπόμενα στο φορολογικό καθεστώς του κοινού δικαίου.

36 Συνεπώς, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πρώτου και του τρίτου σκέλους, που αντλούνται από εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως από το Πρωτοδικείο, καθόσον το τελευταίο δεν προέβη σε σφαιρική ανάλυση του εφαρμοστέου στη France Télécom καθεστώτος φορολογήσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

37 Η France Télécom υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν τήρησε την υποχρέωσή του να προβεί σε σφαιρικό έλεγχο του συνόλου των διατάξεων που προβλέπει το καθεστώς παρεκκλίσεων από το κοινό δίκαιο. Για να καθορίσει την ύπαρξη πλεονεκτήματος, το Πρωτοδικείο αντιπαρέβαλε τις επιβαρύνσεις που επέβαλλε το καθεστώς παρεκκλίσεων με το ύψος φορολογίας το οποίο θα είχε εφαρμοστεί στη France Télécom αν η εταιρία αυτή είχε υπαχθεί στο καθεστώς φορολογήσεως του κοινού δικαίου. Εντούτοις, το Πρωτοδικείο περιόρισε την αντιπαραβολή αυτή στην περίοδο από το 1994 έως το 2002, χωρίς να συνεκτιμήσει τη φορολογική επιβάρυνση που επιβλήθηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια των ετών 1991 έως 1993.

38 Η France Télécom θεωρεί ότι ούτε η ενιαύσια καταβολή του φόρου ούτε οι διαφορές μεταξύ των δύο εξεταζόμενων φορολογικών περιόδων μπορούν να δικαιολογήσουν τμηματική ανάλυση περιοριζόμενη στο καθεστώς φορολογήσεως που άρχισε να εφαρμόζεται από το έτος 1994. Πράττοντας τούτο, το Πρωτοδικείο κακώς αρνήθηκε να λάβει υπόψη την υπερφορολόγηση την οποία αντιπροσώπευε για την εταιρία αυτή η κατ' αποκοπή εισφορά που κατέβαλε κατά τη διάρκεια των ετών 1991 έως 1993 σε σχέση με το ύψος της φορολογίας που θα της είχε επιβληθεί αν κατά την ίδια αυτή περίοδο υπαγόταν στο κοινό δίκαιο για τον φόρο επιτηδεύματος. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι η ενιαύσια καταβολή του φόρου επιτηδεύματος μπορούσε να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της ανάλυσης, το Πρωτοδικείο όφειλε να έχει αναγνωρίσει ότι, για τις πρώτες φορολογικές περιόδους του συνολικού φορολογικού καθεστώτος παρεκκλίσεων, ήτοι για τα έτη 1991 έως 1993, η εν λόγω εταιρία είχε υπερφορολογηθεί.

39 Η France Télécom θεωρεί επίσης ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στηριζόμενο, με τη σκέψη 207 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, στην απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2005, C-66/02 (Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-10901). Το Πρωτοδικείο κακώς κατέληξε, βάσει της αποφάσεως αυτής, ότι, για τα έτη 1994 έως 2002, σημειώθηκε μείωση των επιβαρύνσεων υπέρ της France Télécom μη δυνάμενη να αντισταθμιστεί από την ύπαρξη ειδικής επιβάρυνσης επιβληθείσας στην ίδια εταιρία για τα έτη 1991 έως 1993.

40 Ομοίως, η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια του πλεονεκτήματος καθόσον επέλεξε στενή ερμηνεία του δεσμού που πρέπει να υφίσταται μεταξύ της απαλλαγής και της επιβάρυνσης που θεσπίζει το επίμαχο καθεστώς φορολογήσεως. Το Πρωτοδικείο όφειλε να έχει αναλύσει στο σύνολό του το καθεστώς παρεκκλίσεων που προβλέπει ο νόμος 90-568, ειδικότερα τα ενδεχόμενα πλεονεκτήματα που χορηγούσε στη France Télécom το εν λόγω καθεστώς παρεκκλίσεων καθώς και τις υπερβολικές επιβαρύνσεις που επέβαλλε στην εταιρία αυτή το κοινό δίκαιο.

41 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν είναι δυνατή η «αντιστάθμιση» μιας ενίσχυσης με την επίκληση επιβαρύνσεων διαφορετικής φύσεως, άσχετων με την ενίσχυση αυτή. Το μη επιτρεπτό της αντιστάθμισης αφορά όχι μόνον το ζήτημα των κρατικών πόρων, αλλά επίσης το ζήτημα του χορηγούμενου πλεονεκτήματος. Συγκεκριμένα, η απώλεια εσόδων για το Δημόσιο δεν μπορεί να εξαιρεθεί από τον χαρακτηρισμό της ως

ενίσχυσης λόγω «αντισταθμίσεως» με άλλα ποσά καταβαλλόμενα από το Δημόσιο βάσει άλλων υποχρεώσεων που υπέχει. Ελλείψει επαρκούς δεσμού μεταξύ, αφενός, του καθεστώτος φορολογήσεως που εφαρμόστηκε από το 1991 έως το 1993 και, αφετέρου, του καθεστώτος που ίσχυσε από το 1994 και εφεξής, η θεωρία της αντισταθμίσεως που θεμελιώνει την επιχειρηματολογία της France Télécom είναι αβάσιμη.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

42 Λαμβανομένης υπόψη της επιχειρηματολογίας που προέβαλαν οι διάδικοι, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τη σκέψη 218 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι ορθώς η Επιτροπή αρνήθηκε να πραγματοποιήσει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, συμψηφισμό μεταξύ, αφενός, των ποσών της κατ' αποκοπή εισφοράς που κατέβαλε η France Télécom από το 1991 έως το 1993 και, αφετέρου, των διαφορών στον επιβαλλόμενο φόρο που προέκυψαν από την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως κατά τα έτη 1994 έως 2002, προκειμένου να εκτιμήσει αν στην εταιρία αυτή χορηγήθηκαν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

43 Συναφώς, το Πρωτοδικείο, μολονότι αναγνώρισε ότι η Επιτροπή, κατά την εξέταση μέτρου δυνάμενου να αποτελεί κρατική ενίσχυση, έχει την εξουσία να συνεκτιμά ειδικές επιβαρύνσεις επιβαλλόμενες σε ορισμένο πλεονέκτημα, εντούτοις, με τη σκέψη 207 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, έκρινε ότι, προκειμένου να αποτραπεί ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως, δεν αρκεί να επιβάλλεται στον φορέα υπέρ του οποίου θεσπίζεται το μέτρο ειδική επιβάρυνση, χωριστή και άσχετη με το μέτρο αυτό. Το Πρωτοδικείο στηρίζει τη διαπίστωσή του αυτή σε ορθή ερμηνεία του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ. απόφαση της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351, σκέψη 34), παρά το γεγονός ότι, συναφώς, παραπέμπει εκ παραδρομής στην προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2005, Ιταλία κατά Επιτροπής.

44 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τη σκέψη 208 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι το βάσιμο του επιχειρήματος της Γαλλικής Δημοκρατίας και της France Télécom ότι το ποσό του υπερβάλλοντος φόρου που κατέβαλε η εταιρία αυτή από το 1991 έως το 1993 λόγω της υπαγωγής της στο καθεστώς της κατ' αποκοπή εισφοράς αντισταθμίζει τη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία αυτή ωφελήθηκε από το 1994 έως το 2002 εξαρτάται από την ανάλυση των αντικειμενικών χαρακτηριστικών της κατ' αποκοπή εισφοράς που είχε εφαρμογή μεταξύ των ετών 1991 και 1993 και από το ζήτημα αν η εισφορά αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως επιβάρυνση σύμφυτη με το πλεονέκτημα που προέκυψε για τη France Télécom λόγω της υπαγωγής της στο ειδικό καθεστώς φορολογήσεως από το 1994 και εφεξής.

45 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι η εισφορά την οποία υποχρεώθηκε να καταβάλει η France Télécom μεταξύ των ετών 1991 και 1993 καθοριζόταν από παραμέτρους διαφορετικές εκείνων που άρχισαν να εφαρμόζονται από το 1994 στο πλαίσιο του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως. Συγκεκριμένα, τα δύο καθεστώτα φορολογήσεως στηρίζονταν σε διακριτά νομικά πρότυπα και διαφορετικές λειτουργικές παραμέτρους.

46 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλόμενης αποφάσεως και τη σκέψη 209 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, η France Télécom, δυνάμει του καθεστώτος φορολογήσεως στο οποίο υπέκειτο μεταξύ των ετών 1991 και 1993, δεν υπαγόταν σε κανένα φόρο ή εισφορά πλην της κατ' αποκοπή εισφοράς. Το ποσό της εισφοράς αυτής δεν προσδιοριζόταν βάσει των παραμέτρων που χρησιμοποιούνταν για τον καθορισμό του ποσού του φόρου επιτηδεύματος, αλλά με αναγωγή στο ποσό που είχε καταβάλει η εταιρία αυτή στο Δημόσιο τα έτη 1989 και 1990. Επιπλέον, η κατ' αποκοπή εισφορά είχε προσωρινό χαρακτήρα.

47 Αντιθέτως, κατά το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως που άρχισε να εφαρμόζεται από το 1994 για αόριστο χρόνο, η France Télécom υπαγόταν καταρχήν σε όλους τους φόρους του κοινού δικαίου. Παρά ταύτα, η εταιρία αυτή υπαγόταν στον φόρο επιτηδεύματος υπό όρους που εισήγαν παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο θέτοντας σε εφαρμογή το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως.

48 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ορθώς διαπίστωσε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 213 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως ότι η κατ' αποκοπή εισφορά δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιβάρυνση σύμφυτη με την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως, αλλά μάλλον ως ειδικός τρόπος φορολογήσεως της France Télécom ο οποίος θεσπίστηκε για τα έτη πριν το 1994. Εν πάση περιπτώσει, όπως επισήμανε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 251 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, από το γεγονός και μόνον ότι τα μέτρα της κατ' αποκοπή εισφοράς και του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως θεσπίστηκαν αμφότερα με τον νόμο 90-568 δεν αποδεικνύεται ότι η υπαγωγή της France Télécom στην κατ' αποκοπή εισφορά για τα έτη 1991 έως 1993 είναι σύμφυτη με την καθιέρωση του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως για τα έτη μετά το 1994.

49 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καταλήγοντας, με τη σκέψη 218 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι ορθώς η Επιτροπή αρνήθηκε να πραγματοποιήσει συμψηφισμό μεταξύ, αφενός, των ποσών της κατ' αποκοπή εισφοράς που κατέβαλε η France Télécom από το 1991 έως το 1993 και, αφετέρου, των διαφορών στον επιβαλλόμενο φόρο που προέκυψαν από την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως κατά τα έτη 1994 έως 2002.

50 Τέλος, ακόμη και αν υποτεθεί ότι ήταν ακριβής η θέση ότι το καθεστώς φορολογήσεως που είχε εφαρμογή στη France Télécom αποτελούνταν από δύο άρρηκτα συνδεδεμένες περιόδους, εκ των οποίων η πρώτη χαρακτηρίστηκε από υπερφορολόγηση και η δεύτερη από υποφορολόγηση, δεν αμφισβητείται ότι ο νόμος 90-568 προέβλεπε, από το έτος 1994, ειδικό καθεστώς φορολογήσεως που σχεδιάστηκε να εφαρμοστεί για αόριστο χρόνο. Ο νόμος αυτός όμως δεν περιείχε κανένα μηχανισμό που να καθιστά δυνατό τον συμψηφιστικό υπολογισμό μεταξύ των ποσών που οφείλονταν ως κατ' αποκοπή εισφορά για την περίοδο 1991 έως 1993 και εκείνων που οφείλονταν, από το 1994, στο πλαίσιο εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως. Ως εκ τούτου, ο εν λόγω νόμος δεν παρείχε τη δυνατότητα καθορισμού του χρονικού σημείου από το οποίο η υπερφορολόγηση βάσει του πρώτου καθεστώτος έπρεπε να συμψηφιστεί στο πλαίσιο εφαρμογής του δεύτερου καθεστώτος. Όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 100 των προτάσεών του, τα αποτελέσματα της υπερφορολόγησης εξαντλήθηκαν κάποια στιγμή, πράγμα που είχε αναγκαστικά ως συνέπεια ότι, στο πλαίσιο του ειδικού καθεστώτος φορολόγησης, χορηγήθηκε πλεονέκτημα στη France Télécom.

51 Για τους λόγους αυτούς, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του παρόντος λόγος αναιρέσεως δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

52 Ο τρίτος λόγος που προβάλλει η France Télécom προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως περιλαμβάνει δύο σκέλη.

Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο ως προς τις περιστάσεις που παρέχουν τη δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

— Επιχειρήματα των διαδίκων

53 Η France Télécom υποστηρίζει ότι, όσον αφορά τη δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, το Πρωτοδικείο κακώς περιόρισε τη δυνατότητα συνεκτίμησης ορισμένων εξαιρετικών περιστάσεων μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επίμαχη ενίσχυση έχει κοινοποιηθεί. Το γεγονός όμως ότι, εν προκειμένω, η ύπαρξη πλεονεκτήματος δεν μπορούσε να διαπιστωθεί παρά μόνον εκ των υστέρων, με βάση την εξέλιξη περιστάσεων ανεξάρτητων από το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως, συνιστά ακριβώς τέτοια εξαιρετική περίσταση.

54 Η France Télécom υπογραμμίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν προσδιόρισε ούτε τη νομική πράξη που όφειλε να έχει κοινοποιηθεί ούτε και την ημερομηνία κατά την οποία έπρεπε να έχει πραγματοποιηθεί η κοινοποίηση αυτή. Συγκεκριμένα, αν θεωρηθεί ότι το πλεονέκτημα αντιστοιχούσε σε ορισμένη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο που διαπιστωνόταν κάθε χρόνο στο τέλος της φορολογικής περιόδου, θα ήταν αδύνατο να προσδιοριστεί εκ των προτέρων συγκεκριμένη υποχρέωση κοινοποίησης του επίμαχου καθεστώτος φορολογήσεως.

55 Η France Télécom προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο παρέβλεψε το γεγονός ότι η βούληση του εθνικού νομοθέτη αποτελούσε τμήμα των προς εξέταση στοιχείων για τον καθορισμό του ζητήματος αν μπορούσε να δημιουργηθεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στην εταιρία αυτή ως προς τη συμβατότητα του επίμαχου φορολογικού μέτρου με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

56 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγείται κρατική ενίσχυση δεν μπορούν, καταρχήν, να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα της ενίσχυσης παρά μόνον αν η ενίσχυση αυτή χορηγήθηκε σε συμφωνία με τους κανόνες που διέπουν την προβλεπόμενη στη Συνθήκη ΕΚ διαδικασία.

57 Το θεσμικό αυτό όργανο υποστηρίζει ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως που εφαρμόστηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια των ετών 1994 έως 2002 αποτελούσε καθεστώς παρεκκλίσεων, επιλεκτικής φύσεως, συνεπαγόμενο δε επιβάρυνση του Δημοσίου και εφαρμοζόμενο σε μία επιχείρηση δραστηριοποιούμενη σε αγορές ανοιχτές στον ανταγωνισμό και στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Κατά συνέπεια, οι εθνικές αρχές όφειλαν να έχουν κοινοποιήσει το ειδικό καθεστώς του φόρου επιτηδεύματος που είχε εφαρμογή στην εν λόγω εταιρία πριν την ημερομηνία κατά την οποία ο εν λόγω φόρος κατέστη απαιτητός.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

58 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι η υποχρέωση κοινοποίησης συνιστά ένα από τα θεμελιώδη στοιχεία του συστήματος ελέγχου που θέτει σε εφαρμογή η Συνθήκη στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, αφενός, να κοινοποιούν στην Επιτροπή κάθε μέτρο που σκοπεί στη

θέσπιση ή τροποποίηση ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, και, αφετέρου, να μην θέτουν σε εφαρμογή τέτοιο μέτρο, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, ενόσω εκκρεμεί η έκδοση τελικής αποφάσεως του θεσμικού αυτού οργάνου σχετικά με το επίμαχο μέτρο.

59 Επομένως, λαμβανομένου υπόψη του επιτακτικού χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων τον οποίο διενεργεί η Επιτροπή, οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγείται ενίσχυση δεν μπορούν να έχουν, καταρχήν, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς νομιμότητα της ενισχύσεως παρά μόνον αν η ενίσχυση αυτή χορηγήθηκε σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τη διαδικασία του άρθρου 88 ΕΚ και υπό τον όρο ότι ένας επιμελής οικονομικός φορέας είναι, υπό κανονικές συνθήκες, σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή. Ειδικότερα, όταν η ενίσχυση χορηγείται χωρίς προηγουμένη κοινοποίηση στην Επιτροπή, πράγμα που την καθιστά παράνομη κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, τότε ο δικαιούχος της ενισχύσεως δεν μπορεί να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα της χορηγήσεως της ενισχύσεως αυτής (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 2004, C-183/02 P και C-187/02 P, Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-10609, σκέψεις 44 και 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

60 Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε ότι, σε περίπτωση κατά την οποία μια ενίσχυση δεν έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, η αδράνεια του θεσμικού αυτού οργάνου ως προς το μέτρο αυτό ουδεμία επιρροή ασκεί (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, σκέψη 52).

61 Όσον αφορά την υπό κρίση διαφορά, δεν αμφισβητείται ότι το επίμαχο καθεστώς φορολογήσεως που θέσπισε ο νόμος 90-568 δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή.

62 Στο μέτρο κατά το οποίο η France Télécom υποστηρίζει ότι δεν υπήρχε υποχρέωση κοινοποιήσεως, καθόσον δεν είχε αποδειχθεί η ύπαρξη πλεονεκτήματος, υπογραμμίζεται ότι ούτε η φερόμενη πολυπλοκότητα του επίμαχου καθεστώτος φορολογήσεως αλλά ούτε και ο περιοδικός χαρακτήρας του μέτρου ενισχύσεως μπορούν να συνεπάγονται απαλλαγή του κράτους μέλους από την υποχρέωσή του να κοινοποιήσει την εν λόγω ενίσχυση ή δημιουργία δικαιολογημένης εμπιστοσύνης υπέρ της εταιρίας που επωφελείται από την ενίσχυση αυτή.

63 Όσον αφορά την ενδεχόμενη λυσιτέλεια εξαιρετικών περιστάσεων δυνάμεων να δημιουργήσουν, παρά τα εκτιθέμενα με την προηγούμενη σκέψη, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα ορισμένης ενισχύσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο σε καμία περίπτωση δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εκτίμηση τέτοιων περιστάσεων στο πλαίσιο της διεξοδικής εξετάσεως του συνόλου των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν συναφώς ενώπιόν του την οποία διενήργησε με τις σκέψεις 263 έως 269 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

64 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο ορθώς κατέληξε ότι η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom δεν απέδειξαν ότι συνέτρεχαν εξαιρετικές περιστάσεις που τους παρείχαν τη δυνατότητα να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

65 Επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

Επί του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο ως προς τις έννομες συνέπειες που απορρέουν από άλλη απόφαση της Επιτροπής σχετική με κρατικές ενισχύσεις

— Επιχειρήματα των διαδίκων

66 Η France Télécom εκτιμά ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε εσφαλμένα τις έννομες συνέπειες που απορρέουν από την απόφαση που εξέδωσε η Επιτροπή στις 8 Φεβρουαρίου 1995 σχετικά με τη La Poste (ΕΕ C 262, σ. 11, στο εξής: απόφαση για τη La Poste).

67 Η France Télécom υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή συνιστούσε θετική πράξη ικανή να παραγάγει έννομα αποτελέσματα και να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη συμβατότητα του επίμαχου καθεστώτος φορολογήσεως με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

68 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, δεδομένου ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως αποτελούσε μορφή υπαγωγής στον φόρο επιτηδεύματος κατά παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο, ήταν πρόσφορο να χορηγήσει χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα στη France Télécom. Λαμβανομένων υπόψη των γνωρισμάτων του εν λόγω καθεστώτος, η κοινοποίηση θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί το αργότερο πριν την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη απαιτητή η εισφορά του φόρου επιτηδεύματος που επιβάρυνε την εν λόγω εταιρία για το έτος 1994.

69 Η Επιτροπή θεωρεί ότι μια χωριστή διαδικασία εξετάσεως στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων δεν είναι δυνατόν να δημιουργεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη υπέρ της France Télécom ως προς τη νομιμότητα του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως που είχε εφαρμογή στην εταιρία αυτή.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

70 Όπως επισημάνθηκε με τις σκέψεις 59 και 60 της παρούσας αποφάσεως, ο δικαιούχος μιας ενισχύσεως δεν μπορεί, καταρχήν, να επικαλείται εκτιμήσεις αντλούμενες από την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επίμαχη ενίσχυση δεν έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή.

71 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία που στηρίζεται στην απόφαση για τη La Poste, διαπιστώνεται ότι η απόφαση αυτή δεν περιέχει καμία ανάλυση που να αφορά το καθεστώς παρεκκλίσεων του φόρου επιτηδεύματος που είχε εφαρμογή στη France Télécom. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε παρά να

συμπεράνει, με τη σκέψη 266 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή ουδόλως είχε τοποθετηθεί επί του εν λόγω ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως και ότι, κατά συνέπεια, δεν είχε αποφανθεί ως προς το αν το καθεστώς αυτό συνιστούσε κρατική ενίσχυση.

72 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι η France Télécom θα μπορούσε να ερμηνεύσει το πλαίσιο στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση για τη La Poste ως τοποθέτηση της Επιτροπής σχετικά με το επίμαχο καθεστώς φορολογήσεως, διαπιστώνεται ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας το επιχείρημα αυτό με τις σκέψεις 265 έως 269 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

73 Κατά συνέπεια, ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η απόφαση για τη La Poste δεν περιλάμβανε κανένα λυσιτελές στοιχείο ικανό να δημιουργήσει στη France Télécom ενδεχόμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα του επίμαχου ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως υπό το πρίσμα των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

74 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος αντλείται από ελλιπή αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως όσον αφορά την απάντηση στα επιχειρήματα τα σχετικά με την αρχή της παραγραφής

Επιχειρήματα των διαδίκων

75 Η France Télécom υπενθυμίζει ότι οι γαλλικές αρχές διευκρίνισαν, στο πλαίσιο της διοικητικής, διαδικασίας ότι η ενδεχόμενη υποφορολόγηση κατά τα έτη 1994 έως 2002 δεν μπορούσε, εν πάση περιπτώσει, να έχει ως συνέπεια την ανάκτηση του

χορηγηθέντος πλεονεκτήματος, δεδομένου ότι το επίμαχο καθεστώς φορολογήσεως είχε τεθεί σε εφαρμογή από δεκαετίας και πλέον. Το άρθρο όμως 15 του κανονισμού 659/1999 προβλέπει ότι οι εξουσίες της Επιτροπής όσον αφορά την ανάκτηση ενισχύσεως υπόκεινται σε δεκαετή παραγραφή.

76 Η France Télécom εκτιμά ότι το Πρωτοδικείο δεν αποφάνθηκε επί της αρχής της παραγραφής η οποία προβλήθηκε ενώπιόν του. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία την αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Επιπλέον, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν διευκρινίζει ποια είναι η δεσμευτική νομική πράξη η έκδοση της οποίας αποτελεί το χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας παραγραφής. Η πράξη από την έκδοση της οποίας άρχισε να τρέχει η προθεσμία παραγραφής ήταν ο νόμος 90-568.

77 Η Γαλλική Δημοκρατία επισημαίνει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η προθεσμία παραγραφής της επίμαχης ενισχύσεως δεν μπορούσε να αρχίσει πριν το έτος 1994. Ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι το φορολογικό καθεστώς παρεκκλίσεων συνιστούσε κρατική ενίσχυση, η μόνη δεσμευτική νομική πράξη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό του χρονικού σημείου έναρξης της προθεσμίας παραγραφής όσον αφορά το επίμαχο μέτρο είναι ο νόμος 90-568, που τέθηκε σε ισχύ στις 2 Ιουλίου 1990. Η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία προκαταρκτικής εξετάσεως του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως της France Télécom απευθύνοντας στη Γαλλική Δημοκρατία αίτηση παροχής πληροφοριών στις 28 Ιουνίου 2001. Κατά την ημερομηνία όμως αυτή, είχε εκπνεύσει η προθεσμία παραγραφής σχετικά με την υποχρέωση ανάκτησης.

78 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το Πρωτοδικείο όφειλε μόνο να επιλύσει το ζήτημα κατά πόσον είχε παραγραφεί η αξίωση ανακτήσεως της ενισχύσεως που είχε χορηγηθεί στη France Télécom μέσω της εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος του φόρου επιτηδεύματος το οποίο βρισκόταν σε ισχύ από το 1994. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία την αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

79 Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι οι κανόνες παραγραφής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων αφορούν την ανάκτηση των συγκεκριμένων αυτών ενισχύσεων. Μια ενίσχυση όμως δεν είναι δυνατόν να ανακτηθεί παρά μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το ποσό της μπορεί να υπολογισθεί. Όσον αφορά το επίμαχο φορολογικό καθεστώς, το πλεονέκτημα μπορούσε να προσδιοριστεί μόνο σε ετήσια βάση και εκ των υστέρων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

80 Όσον αφορά την αρχή της παραγραφής, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής. Από την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου προκύπτει ότι η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να προσμετράται από την ημέρα κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο. Κατά συνέπεια, το αποφασιστικό στοιχείο για τον καθορισμό της προθεσμίας παραγραφής του εν λόγω άρθρου 15 είναι εκείνο της πραγματικής χορηγήσεως της ενισχύσεως.

81 Από το εν λόγω άρθρο 15, παράγραφος 2, της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι η διάταξη αυτή, για να καθορίσει την ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας παραγραφής, παραπέμπει στον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης στον δικαιούχο και όχι στον χρόνο θεσπίσεως του καθεστώτος ενισχύσεων.

82 Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι ο καθορισμός της ημερομηνίας χορηγήσεως μιας ενισχύσεως μπορεί να ποικίλλει αναλόγως της φύσεως της επίμαχης ενισχύσεως. Επομένως, στην περίπτωση πολυετούς καθεστώτος που χαρακτηρίζεται από καταβολές ή από περιοδική χορήγηση πλεονεκτημάτων, η ημερομηνία εκδόσεως της πράξεως που αποτελεί τη νομική βάση για τη χορήγηση της ενισχύσεως και η ημερομηνία κατά την οποία το πλεονέκτημα θα χορηγηθεί πράγματι στους δικαιούχους ενδέχεται να απέχουν πολύ χρονικά. Σε μια τέτοια περίπτωση, για τον υπολογισμό της

προθεσμίας παραγραφής, η ενίσχυση πρέπει να λογίζεται χορηγηθείσα στον δικαιούχο μόνον κατά τον χρόνο που αυτός πραγματικά τη λαμβάνει.

83 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή, με την αιτιολογική σκέψη 49 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, διευκρίνισε ότι η προθεσμία παραγραφής άρχιζε κάθε έτος την ημερομηνία κατά την οποία καθίστατο απαιτητή η εισφορά του φόρου επιτηδεύματος της France Télécom.

84 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη σκέψη 320 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει εκ νέου να τρέχει μετά από κάθε πραγματική χορήγηση, ενδεχομένως ενιαύσια, οπότε ο υπολογισμός της προθεσμίας παραγραφής μπορεί να εξαρτάται από τον τρόπο κατά τον οποίο ορίζεται το πλεονέκτημα.

85 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η διαπίστωση της υπάρξεως ενισχύσεως έπρεπε να πραγματοποιηθεί βάσει των διαφόρων συντελεστών που είχαν εφαρμογή σε κάθε δήμο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκονταν οι εγκαταστάσεις της France Télécom, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 323 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ανέλυσε τον χαρακτήρα της ενιαύσιας καταβολής του φόρου επιτηδεύματος καθώς και τα συνεπαγόμενα αποτελέσματα.

86 Κατά συνέπεια, ορθώς έκρινε το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 324 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, λόγω της ενιαύσιας καταβολής του φόρου επιτηδεύματος, η επίμαχη ενίσχυση δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως χορηγηθείσα πριν το έτος 1994, δεδομένου ότι τότε μόνον εκδόθηκαν οι δεσμευτικές νομικές πράξεις που παρείχαν για πρώτη φορά τη δυνατότητα να διαπιστωθεί η ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο.

87 Άλλωστε, η λύση που επέλεξε το Πρωτοδικείο επιβεβαιώνεται από το γράμμα του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, από το οποίο προκύπτει ότι στην προθεσμία παραγραφής υπόκεινται οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης.

88 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι το Πρωτοδικείο παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει σχετικά με την προθεσμία παραγραφής, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο δεν υποχρεούται να παραθέσει αιτιολογία που να ακολουθεί σε όλη τους την έκταση και έναν προς έναν όλους τους συλλογισμούς που διατύπωσαν οι διάδικοι. Κατά συνέπεια, η αιτιολογία μπορεί να είναι έμμεση, υπό την προϋπόθεση ότι δίνει στους μεν ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα να γνωρίσουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθησαν τα επίμαχα μέτρα, στο δε αρμόδιο δικαστήριο επαρκή στοιχεία για να ασκήσει τον έλεγχό του (βλ. αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elekctrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-8725, σκέψη 72, και της 8ης Φεβρουαρίου 2007, C-3/06 P, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-1331, σκέψη 46).

89 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 323 και 324 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, εξέθεσε με σαφήνεια την εκτίμησή του ως προς τα χαρακτηριστικά του καθεστώτος του φόρου επιτηδεύματος για να καταλήξει, με τη σκέψη 325 της εν λόγω αποφάσεως ότι η προθεσμία παραγραφής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 δεν είχε εκπνεύσει στις 28 Ιουνίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία απευθύνθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία η αίτηση παροχής πληροφοριών.

90 Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το Πρωτοδικείο απάντησε επαρκώς κατά νόμον στα επιχειρήματα που προέβαλε η France Télécom σχετικά με την αρχή της παραγραφής και δεν παρέβη τις υποχρεώσεις αιτιολογήσεως που απορρέουν από τη νομολογία που παρατέθηκε με τη σκέψη 88 της παρούσας αποφάσεως.

91 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο και από ελλιπή αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως όσον αφορά τα επιχειρήματα τα σχετικά με παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου

92 Ο πέμπτος λόγος που προβάλλει η France Télécom προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως περιλαμβάνει δύο σκέλη.

Επιχειρήματα των διαδίκων

— Επί του πρώτου σκέλους του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας και από πλάνη περί το δίκαιο λόγω της αδυναμίας καθορισμού του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως

93 Η France Télécom εκτιμά ότι το Πρωτοδικείο δεν απάντησε στο επιχείρημά της σύμφωνα με το οποίο, οσάκις το ποσό του πλεονεκτήματος το οποίο εξετάζεται στο πλαίσιο της έρευνας της Επιτροπής είναι αδύνατον να καθοριστεί, το θεσμικό αυτό όργανο δεν μπορεί να διατάξει την ανάκτηση του ποσού αυτού.

94 Από τα ανωτέρω, η France Télécom συνάγει ότι το Πρωτοδικείο παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου, δεδομένου ότι το προς αναζήτηση ποσό παραμένει υποθετικό και ότι ο ποσοτικός υπολογισμός της προς ανάκτηση ενισχύσεως δεν μπορεί να στηρίζεται σε κατά προσέγγιση εκτιμήσεις.

— Επί του δεύτερου σκέλους του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας και από πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την εκτίμηση των μεθόδων του κατά προσέγγιση υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως

95 Η France Télécom θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 297 και 305 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή βασίμως καθόρισε συγκεκριμένα όρια για το ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως βάσει κατά προσέγγιση εκτιμήσεων παρεχόμενων από τις γαλλικές αρχές και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να στοιχειοθετηθεί παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

96 Η France Télécom διευκρινίζει ότι οι εν λόγω εκτιμήσεις δεν διαβιβάστηκαν από τις γαλλικές αρχές με σκοπό τον καθορισμό του πραγματικού μεγέθους της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο κατά τη διάρκεια της περιόδου από το 1994 έως το 2002. Οι υπολογισμοί αυτοί προσκομίσθηκαν προκειμένου να αποδειχθεί ότι η ενδεχόμενη υποφορολόγηση της εταιρίας κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής είχε αντισταθμιστεί από την υπεροφορολόγησή της κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών ισχύος του φορολογικού καθεστώτος παρεκκλίσεων, ήτοι κατά τη διάρκεια των ετών 1991 έως 1993.

97 Με την απάντησή της σε αμφότερα τα σκέλη του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, προβαίνοντας στις εκτιμήσεις του σχετικά με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, συνήγαγε απλώς τις έννομες συνέπειες που απορρέουν από ορισμένα στοιχεία περιλαμβανόμενα στην απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Οκτωβρίου 2007, C-441/06, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-8887).

98 Επομένως, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο αιτιολόγησε προσηκόντως το συμπέρασμά του ότι η France Télécom δεν μπορεί βασίμως να υποστηρίζει ότι συνιστά παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου το γεγονός και μόνον ότι το συγκεκριμένο ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως έπρεπε να προσδιοριστεί επακριβώς ώστε να μπορεί να επιστραφεί.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

99 Λόγω της συνάφειάς τους, τα δύο σκέλη του πέμπτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να εξετασθούν από κοινού.

100 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία συγκαταλέγεται στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, απαιτεί οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς, τα δε αποτελέσματά τους να μπορούν να προβλεφθούν, για να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να προσανατολίζονται όταν βρίσκονται σε έννομες καταστάσεις και σχέσεις που καλύπτονται από την έννομη τάξη της Ένωσης (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 20, της 7ης Ιουνίου 2007, C-76/06 P, Britannia Alloys & Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-4405, σκέψη 79, καθώς και της 18ης Νοεμβρίου 2008, C-158/07, Förster, Συλλογή 2008, σ. I-8507, σκέψη 67).

101 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία που προβλήθηκε προς στήριξη του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, επισημαίνεται ότι το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 301 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, υπενθύμισε ότι, βάσει των εκτιμήσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή, το ποσό της ενισχύσεως κυμαινόταν μεταξύ 798 εκατομμυρίων και 1,14 δισεκατομμυρίων ευρώ. Λαμβανομένου υπόψη ότι τα αριθμητικά αυτά δεδομένα συνιστούσαν τα όρια εντός των οποίων έπρεπε να κυμανθεί το τελικό ποσό, το Πρωτοδικείο έκρινε, με τις σκέψεις 31 έως 40 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Γαλλία κατά Επιτροπής, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιλάμβανε κατάλληλα ενδεικτικά στοιχεία τα οποία καθιστούσαν εφικτό τον χωρίς υπερβολικές δυσχέρειες καθορισμό του εν λόγω ποσού.

102 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο, με τη σκέψη 29 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Γαλλία κατά Επιτροπής, έκρινε ότι καμία διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν απαιτεί από την Επιτροπή, όταν διατάσσει την ανάκτηση ενισχύσεως κηρυχθείσας ασύμβατης προς την κοινή αγορά, να καθορίζει το ακριβές ύψος της ενισχύσεως που πρέπει να ανακτηθεί. Αρκεί η απόφαση της Επιτροπής να περιέχει στοιχεία βάσει των οποίων ο αποδέκτης της να μπορεί να καθορίσει ο ίδιος, χωρίς υπερβολικές δυσχέρειες, το ύψος αυτό (βλ., επίσης, αποφάσεις της 12ης Οκτωβρίου 2000, C-480/98, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8717, σκέψη 25, και της 12ης Μαΐου 2005, C-415/03, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 2005, σ. I-3875, σκέψη 39).

103 Επομένως, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, με τις σκέψεις 302 και 303 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι τα εν λόγω όρια διακύμανσης του τελικού ποσού είχαν καθοριστεί βάσει εκτιμήσεων που είχαν παράσχει οι γαλλικές αρχές κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και ότι, καθόσον το εν λόγω κράτος μέλος δεν ήταν σε θέση να προβεί σε ακριβή υπολογισμό του ποσού του πλεονεκτήματος που είχε χορηγηθεί στη France Télécom στο πλαίσιο εφαρμογής του επίμαχου καθεστώτος φορολογήσεως, η Επιτροπή βασίμως στηρίχθηκε στα εν λόγω ανακοινωθέντα στοιχεία.

104 Υπό τις συνθήκες αυτές, ορθώς κατέληξε το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 305 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνεπάγεται παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

105 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι ούτε η Γαλλική Δημοκρατία ούτε η France Télécom μπορούν να επικαλούνται την εν λόγω αρχή προκειμένου να αποτρέψουν την ανάκτηση παράνομης ενισχύσεως (βλ. απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2005, C-148/04, Unicredito Italiano, Συλλογή 2005, σ. I-11137, σκέψη 104).

106 Ως εκ τούτου, ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιορίζεται να παραθέσει ενδεικτικά όρια διακυμάνσεως του ποσού της προς ανάκτηση ενίσχυσης δεν καθιστά παράνομη την απόφαση αυτή.

107 Επιπλέον, από τις σκέψεις 301 έως 305 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι η απόφαση αυτή δεν ενέχει ούτε ελλιπή αιτιολογία ως προς την εκτίμηση του λόγου ακυρώσεως που αντλούνταν από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου και τον οποίο είχαν προβάλει η France Télécom και η Γαλλική Δημοκρατία.

108 Ο πέμπτος λόγος που προέβαλε η France Télécom προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως δεν μπορεί να ευδοκιμήσει και, κατά συνέπεια, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

109 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 118 του κανονισμού αυτού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, αν υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθεί η France Télécom στα δικαστικά έξοδα, αυτή δε ηττήθηκε, επιβάλλεται να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Η Γαλλική Δημοκρατία φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει τη France Télécom SA στα δικαστικά έξοδα.

3) Η Γαλλική Δημοκρατία φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

(υπογραφές)